

REGULATORNA TELA

1. Regulatorno telo za elektronske medije (REM)

U periodu na koji se ovaj izveštaj odnosi stupili su na snagu Pravilnik o kriterijumima i načinu povećanja udela evropskih audio-vizuelnih dela, Uputstvo o primeni odredaba Zakona o elektronskim medijima kojima se uređuje sopstvena produkcija i Pravilnik o audio-vizuelnim komercijalnim komunikacijama.

Pravilnik o kriterijumima i načinu povećanja udela evropskih audio-vizuelnih dela razrađuje odredbe članova 62, 65. i 66. Zakona o elektronskim medijima. Odnosi se i na pružaoce linearnih medijskih usluga, i medijskih usluga na zahtev, mada obaveze nisu identične, imajući u vidu drugačiju prirodu ovih medijskih usluga. Pravilnik se ne primenjuje na pružaoce medijske usluge radija, na pružaoce specijalizovanih TV usluga i na pružaoce usluge koja se pruža na lokalnom području. Ovde treba posebno napomenuti da je nejasno šta potpada pod definiciju „pružaoca usluge na lokalnom području”, naročito u kontekstu digitalizacije televizije, o čemu smo već pisali u prethodnim izveštajima. Ako se uzme u obzir AVMS Direktiva, radilo bi se o pružiocima usluge u „sub-regionalnim” područjima, što posredno znači da se odredbe pravilnika primenjuju na regionalne pružaoce medijske usluge, što opet čini ovaj izuzetak izlišnim budući da u digitalnom emitovanju svi dosadašnji lokalni pružaoци medijske usluge postaju regionalni. U svakom slučaju, primena ovog izuzetka će zavisiti od toga kako Regulatorno telo vidi pojedine pružaoce medijske usluge na područjima koja nisu nacionalna. Što se tiče same sadržine Pravilnika, ona uglavnom prati ovlašćenje iz Zakona o elektronskim medijima. Pružaoци medijske usluge na zahtev su dužni da, alternativno, ili ulažu sredstva u pribavljanje i proizvodnju evropskih audio-vizuelnih dela, ili uključuju te sadržaje u svoje kataloge, ili te programe ističu u katalogu. Pored toga, pružaoци medijske usluge na zahtev su dužni da obavestavaju Regulatora o ispunjavanju obaveza najkasnije do 31. januara tekuće godine za prethodnu. Što se tiče pružalaca linearne usluge televizije, oni su dužni da postepeno dođu do kvote evropskih audio-vizuelnih dela, tako da udeo tog programa bude 50% ukupno godišnje emitovanog programa, pri čemu je apsolutni minimum 20%. Pored toga, pružalac linearne medijske usluge televizije mora da obezbedi da evropska audio-vizuelna dela nezavisnih producenata učestvuju sa najmanje 10% u ukupnom godišnje objavljenom programu. Obaveza obavestavanja postoji i za ovu kategoriju pružalaca medijske usluge, ali se ona ispunjava na mesečnom nivou. Regulator, s druge strane, ima obavezu da objavi i redovno ažurira listu programskih sadržaja koji se tretiraju kao evropski.

Uputstvo o primeni odredaba Zakona o elektronskim medijima kojima se uređuje sopstvena produkcija bliže uređuje način na koji će REM primenjivati odredbe tog zakona u odnosu na obaveze koje se odnose na sopstvenu produkciju. Zakon o elektronskim medijima u članu 70. propisuje obavezu pružaoca linearne medijske usluge da u svom ukupno emitovanom godišnjem programu ima najmanje 25% programa koji predstavljaju sopstvenu produkciju. Sopstvena produkcija podrazumeva onaj programski sadržaj u kom izvorni audio i video materijal ili autorski deo iznosi 50% za televiziju, i 20% za radio. U sopstvenu produkciju, kao i do sada, računa se i programski sadržaj proizveden u koprodukciji.

Pravilnik o audio-vizuelnim komercijalnim komunikacijama bliže razrađuje odredbe Zakona koje se tiču sadržaja oglasne poruke i ograničenja u odnosu na usmerenost oglasne poruke maloletnicima, zabrane i ograničenja u odnosu na pojedine kategorije proizvoda i usluga (na primer zabrana reklamiranja cigareta), kao i specifična pravila u odnosu na pojedine karakteristične forme audio-vizuelnih komercijalnih komunikacija, kao što su: TV i radio oglašavanje, TV i radio prodaja, sponzorstvo, plasiranje robe, virtuelno oglašavanje, oglašavanje uporedo sa programskim sadržajem, telepromocija, itd. Ovaj pravilnik uvodi brojne novine u oblast oglašavanja u elektronskim medijima, pa će svakako biti potrebno vreme za njegovu punu implementaciju.

DRŽAVNI ORGANI

2. Poverenik za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti

U avgustu je Poverenik za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti reagovao na lošu praksu da se novim zakonskim rešenjima iz različitih oblasti snižava nivo zaštite prava na pristup informacijama od javnog značaja, i to ispod nivoa predviđenog samim Zakonom o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja. Poverenik je naveo da su se u poslednje vreme čak četiri nacrti različitih zakona bavila slobodnim pristupom informacijama od javnog značaja, i to na način da je ovo pravo znatno suženo u određenim oblastima. Po njegovim rečima, najkontroverzniji je Nacrt zakona o stranim ulaganjima. Poverenik je posebno apostrofirao da svi strateški dokumenti Vlade i Skupštine Srbije u vezi sa reformom državne uprave, procesom evropskih integracija, i borbom protiv korupcije predviđaju i zahtevaju viši nivo transparentnosti rada organa i otklanjanja prepreka u primeni postojećeg zakona.

U pismu koje je uputio resornim ministarstvima, Poverenik je istakao sporne odredbe pojedinih nacrti. Tako, Nacrt zakona o opštem upravnom postupku sadrži odredbu u kojoj se pravo trećih lica na razgledanje spisa predmeta uslovljava dokazivanjem pravnog interesa, suprotno Zakonu o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja, Nacrt zakona o patentu sadrži odredbe koje ograničavaju

pravo na uvid u prijavu za zaštitu pronalaska, Nacrt zakona o zaštiti životne sredine propisuje dodatna ograničenja prava na pristup informacijama o životnoj sredini, a Nacrt zakona o stranim ulaganjima iz avgusta 2015. godine, koji nije ni dostavljan na mišljenje Povereniku, sadrži odredbu po kojoj se isključuje nadležnost Poverenika, odnosno isključuje pravo na žalbu zbog povrede prava na pristup informacijama iz investicionog programa ili posebnog investicionog ugovora, što tražioca informacije dovodi u poziciju u kojoj zaštitu svojih prava može da ostvari samo u upravnom sporu. Mehanizmi pristupa informacijama od javnog značaja, koji su ustanovljeni Zakonom o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja, od 2004. godine, kada je taj zakon usvojen, značajno su doprineli otvaranju državne uprave prema građanima i značajno olakšali rad novinarima koji su ovaj zakon najviše koristili, naročito u izveštavanju o korupciji i zloupotrebama u radu državnih organa. Posebno je indikativno da se nadležnost Poverenika ukida baš u odnosu na informacije koje se odnose na strana ulaganja. Podsetićemo da je najviše netransparentnosti u prošlosti bilo upravo u ovoj oblasti, i to počevši od ugovora sa italijanskim proizvođačem automobila FIAT, preko ugovora koji se odnosio na Železaru Smederevo, sve do ugovora vezanih za projekat „Beograd na vodi”, što pokazuje da aktuelna vlast pokušava da normativno uobliči i legalizuje lošu praksu koja je bila zajednička za različite vlasti koje su se u međuvremenu smenjivale.

Treba napomenuti da je pristup informacijama od javnog značaja komponenta *prava na slobodu izražavanja*, i kao takav jedno od fundamentalnih ljudskih prava koje štiti, između ostalog, i Ustav Republike Srbije. Član 20. Ustava izričito propisuje da se dostignuti nivo ljudskih i manjinskih prava ne može smanjivati, a član 46. da se zakonom može ograničiti jedino ako je to neophodno radi zaštite prava i ugleda drugih, čuvanja autoriteta i nepristrasnosti suda i zaštite javnog zdravlja, morala demokratskog društva i nacionalne bezbednosti Republike Srbije. U tom smislu, odredbe pomenutih nacrta zakona bi, ako budu usvojene, mogle biti ne samo loše za medije i novinare koji pišu o stranim ulaganjima, ekologiji, patentima ili postupcima u upravnim sporovima, već i neustavne.